

Nr 61.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande och inredning av byggnad för patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.; given Stockholms slott den 20 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Vid anmälan av följande fråga har statsrådet Undén icke närvarit.

Efter gemensam beredning med statsråden och cheferna för justitie- och jordbruksdepartementen anför departementschefen, statsrådet Engberg:

I den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 har Kungl. Maj:t under Utgifter för kapitalökning: Fonden för förlag till statsverket (punkt 5 av det vid statsverkspropositionen såsom bilaga 4 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit

riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket» till uppförande och inredning av byggnad för patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

Sedan utredningen i ärendet numera avslutats, anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma för Kungl. Maj:t.

Den patologiska institutionen vid universitetet i Uppsala inflyttade år 1867 i sin alltjämt begagnade byggnad. År 1898 utvidgades lokalerna genom en tillbyggnad, medelst en korridor förenad med huvudbyggnaden. Sistnämnda år uppfördes å samma tomt ett fristående gravkapell.

Då ämnet hälsovårdslära år 1914 utbröts ur patologien och under namn av hygien och bakteriologi erhöll en särskild lärostol, förblev den sålunda nyinrättade hygienisk-bakteriologiska institutionen alltjämt kvar i ett par rum i den patologiska institutionsbyggnaden. Först under år 1925 inflyttade sistnämnda institution i egna lokaler, som inreddes i en universitetet tillhörig byggnad, benämnd Berlingska tryckeriet, där den alltjämt är inrymd.

Frågan om beredande av större lokaler åt de båda institutionerna har sedan flera år varit under omprövning hos olika myndigheter.

Vad till en början den patologiska institutionens lokaler beträffar, äro dessa i många avseenden otillfredsställande. Sålunda har antalet lik, som under ett år skola öppnas, på grund av akademiska sjukhusets utökning stigit till omkring tre gånger det antal, för vilket lokalerna planerades. Följden har blivit, att obduktionslokalerna och rummen för likens förvaring numera äro alltför små och även i övrigt synnerligen otillfredsställande. Bristen på kylanordningar gör sig också starkt gällande. Som undervisningslokal är institutionsbyggnaden även mycket primitiv. Rum för självstudium saknas helt, vadan föreläsningssalen måst tagas i anspråk för detta ändamål. Förvaringsrummen för försöksdjur äro också små och primitiva.

Vad den hygienisk-bakteriologiska institutionens lokaler beträffar, omfattande allt som allt 250 kvadratmeter, äro även de mycket omoderna och primitiva. Särskilda laboratorierum och djurstallar saknas. Det utrymme, som står till förfogande för studenternas laborationer i bakteriologi, är alltför litet. Särskild föreläsningssal saknas. Varken professorn, docenten eller amanuensen kunna för egen del helt disponera sina arbetsrum, på grund av att särskilda lokaler icke stå till förfogande för utförande av vetenskapliga undersökningar av andra än de ordinarie befattningshavarna.

I den plan, som på riksdagens begäran under hösten 1929 av större akademiska konsistoriet uppgjordes över de framtida byggnadsarbeten, till vilka universitetet ämnade begära anslag, (jämför härutinnan riksdagens skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, punkt 85, och Kungl. Maj:ts proposition nr 72 till 1930 års riksdag) upptogos såsom första byggnadskrav nya lokaler åt de ifrågavarande två institutionerna. På förslag av medicinska fakulteten angavs emellertid kravet då sålunda, att en nybyggnad skulle uppföras för den patologiska institutionen och i samband därmed denna institutions nuvarande byggnad inredas till hygienisk-bakteriologisk institution.

I det förslag till riksdagspetita, som *medicinska fakulteten* den 2 oktober 1930 avgav till större akademiska konsistoriet, upptog fakulteten ånyo frågan om nybyggnader för här ifrågavarande båda institutioner. Beträffande den utförliga utredning, som i detta hänseende framlagts av fakulteten, torde jag i huvudsak få hänvisa till handlingarna i ärendet; här torde jag endast behöva lämna följande kortfattade redogörelse:

I detta förslag frångick fakulteten planen på att hygienisk-bakteriologiska institutionen skulle inflytta i den nuvarande patologiska institutionsbyggnaden, och föreslog i stället, att en för de två institutionerna gemensam nybyggnad skulle uppföras. Orsaken därtill anfördes vara, att det befunnits vara ur principiell synpunkt av stor fördel att kunna under samma tak i akademiska sjukhusets närhet förena de bägge institutionerna, varigenom skulle skapas förutsättningar för den samverkan mellan klinik, patologi och bakteriologi, som för alla de nämnda ämnena vore av lika grundväsentlig betydelse. En ombyggnad av ett så ålderstiget hus som den nuvarande institutionsbyggnaden har heller icke ansetts kunna giva ett resultat svarande mot moderna krav på institutionslokaler för en experimentell vetenskap. Fakulteten har dessutom trots sig kunna visa, att det även från ekonomisk synpunkt skulle innebära en fördelaktigare byggnadspolitik, om de bägge institutionerna sammanfördes i en gemensam byggnad. En hel del utrymmen — föreläsningssal, toaletter och garderobsutrymmen, bibliotek, djurstallar, operationsavdelning m. m. — skulle, blott med undantag för djurstallarna, utan någon förstoring kunna användas för motsvarande ändamål av en bakteriologisk institution. Den bakteriologiska institutionen skulle fördenskull, sammanbyggd med den patologiska, blott komma att draga den merkostnad, som åtgår för uppförandet och inredandet av befattningshavarnas skriv- och arbetsrum, övriga behövliga forskningslokaler och vissa mindre utrymmen för speciellt bakteriologiska behov. Dessa lokalers inrymmande i form av en tredje våning under samma tak som den patologiska institutionen har beräknats draga en extra kostnad av 183,000 kronor. En ombyggnad av den nuvarande patologiska institutionsbyggnaden för den bakteriologiska institutionens räkning har beräknats kosta ungefär 150,000 kronor eller 33,000 kronor mindre. Denna skillnad uppväges emellertid enligt fakultetens mening dels genom att dubbling av viss material undvikes, om bägge institutionerna äro under samma tak, dels genom att de på de särskilda institutionerna belöpande driftkostnaderna bli lägre i en gemensam byggnad än i skilda byggnader, och dels genom att den nuvarande patologiska institutionsbyggnaden frigöres för andra ändamål. Fakultetens förslag utmynnade i en hemställan, att konsistoriet ville bland universitetets

riksdagspetita upptaga dels anslag för en gemensam nybyggnad för de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna och dels anslag för uppförande av en ny kapellbyggnad med tillhörande bårhus och svepningslokaler för akademiska sjukhuset. Kostnaderna beräknades för institutionsbyggnaden med inventarier till 1,850,000 kronor samt för kapellbyggnaden med inventarier till 187,679 kronor. I dessa summor ingå kostnaderna för planerade kulvertar mellan dels institutionsbyggnaden och gravkapellet, dels ock akademiska sjukhuset och gravkapellet.

Universitetets drätselnämnd tillstyrkte medicinska fakultetens hemställan, dock med den ändring att det beräknade beloppet för oförutsedda utgifter för institutionsbyggnaden höjdes med 60,000 kronor, vadan anslag till nämnda byggnad ansågs böra begäras med 1,910,000 kronor.

I skrivelse till kanslern för rikets universitet den 4 oktober 1930 hemställde därefter *större akademiska konsistoriet* om utverkande av proposition till riksdagen om beviljande *dels* av ett anslag å 1,910,000 kronor för uppförande och inredning av en gemensam nybyggnad för den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionen med tillhörande kulvertanläggning *och dels* om ett anslag å 187,679 kronor för uppförande av en kapellbyggnad med tillhörande kulvertanläggning, bårhus och svepningslokaler för akademiska sjukhuset. Tillika hemställde konsistoriet, att för beredande av plats för de föreslagna byggnaderna måtte utverkas, att universitetet finge taga i anspråk *dels* för uppförande av nybyggnad för de båda institutionerna ett söder om botaniska trädgården beläget tomtområde om 12,350 kvadratmeter enligt en framställningen bifogad karta, vilket område för närvarande disponerades av fångvårdsstyrelsen, *dels ock* för uppförande av begravningskapell med tillhörande bårhus och svepningslokaler ett å samma karta mellan förstberörda område och akademiska sjukhuset utmärkt tomtområde om 980 kvadratmeter, vilket område likaledes tillhörde kronan.

Universitetskanslern förklarade sig i utlåtande den 20 oktober 1930 livligt tillstyrka avlåtande till 1931 års riksdag av proposition i överensstämmelse med konsistoriets förslag.

I utlåtande den 8 januari 1931 erinrade *byggnadsstyrelsen* till en början, att större akademiska konsistoriet i sin ovanberörda utredning rörande universitetets nybyggnadskrav meddelat, att nämnda byggnadskrav borde tillgodoses i följande ordning, nämligen 1) nybyggnad för den patologiska institutionen; 2) nybyggnad för den botaniska institutionen; 3) nybyggnad för den medicinsk-kemiska och den farmakologiska institutionen; 4) tillbyggnad till universitetsbiblioteket. Byggnadsstyrelsen anförde bland annat:

Av dessa nybyggnader lära de under 1)—3) vara avsedda att förläggas till nu ifrågavarande område söder om botaniska trädgården.

Byggnadsstyrelsen har för sin del intet att i princip erinra mot att ifrågavarande område tages i anspråk för universitetets byggnadsbehov. Styrelsen vill emellertid betona, att upplåtelser för dylika ändamål böra föregås

icke blott av en fullständig nybyggnadsplan utan även av en utredning, avseende huru det sålunda disponerade området på lämpligaste sätt bör anslutas till angränsande stadsplaneområden, varvid jämväl bör uppmärksammas det ekonomiska mellanhavandet mellan universitetet och staden rörande inom institutionsområdet förekommande gatumark och till allmän plats avsedd mark.

Den av större akademiska konsistoriet på riksdagens anmodan framlagda planen synes styrelsen böra fullständigas med utredningar rörande de olika institutionsbyggnadernas ändamålsenliga förläggning med hänsyn till de olika institutionernas speciella art och byggnadernas omfattning och en på grundval därav uppgjord allmän plan för hela områdets framdeles tänkta bebyggelse.

Byggnadsstyrelsen, som icke kunnat ingå på en slutgiltig granskning av det föreliggande byggnadsförslaget, har funnit den för uppförande av ifrågavarande institutionsbyggnad angivna kostnadssumman 1,910,000 kronor skäligen.

Vad slutligen beträffar förslaget till begravningskapell har byggnadsstyrelsen icke något att erinra vare sig mot att den föreslagna platsen tages i anspråk för ändamålet, eller mot själva ritningsförslaget och den å 187,679 kronor slutande kostnadsberäkningen.

Härefter avgav *fångvårdsstyrelsen* den 2 februari 1931 utlåtande i ärendet och anförde därvid bland annat:

Vad först beträffar frågan om upplåtelse av sådan utav fångvården disponerad mark, som skulle erfordras för den föreslagna gemensamma nybyggnaden för den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionen, får fångvårdsstyrelsen framhålla, att den för den nu ifrågasatta institutionsbyggnaden avsedda tomten skulle utgöras av följande områden:

a) sydöstra hörnet av ett söder om straffängelsets i Uppsala fångelsetomt beläget område (ägofigur 3 å en handlingarna bifogad kartskiss), beträffande vilket Kungl. Maj:it efter riksdagens hörande genom brev den 13 juni 1913 förordnat, att detsamma skulle, när det bleve erforderligt för utvidgning av fångelsets tomt, överlämnas till fångvården att för sådant ändamål användas; och har detta område numera tagits i anspråk för fångelset;

b) större delen av ett sydost därom beläget område (ägofigur 4), i fråga om vilket Uppsala läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott i brev till fångvårdsstyrelsen den 29 september 1916 meddelat, att hushållningssällskapet för sin del icke hade något att erinra mot att även ifrågavarande del av det kronan tillhöriga s. k. slottsområdet, som dittills disponerats av hushållningssällskapets trädskola, finge inräknas i den jordöverlåtelse, som skett enligt Kungl. Maj:ts nyssberörda brev den 13 juni 1913;

c) östra delen av det s. k. Kåbogärdet (ägofigur 5), vilket är ställt under domänstyrelsens förvaltning, och som av fångvården arrenderats till den 14 mars 1936 enligt kontrakt med domänstyrelsen den 31 mars 1916, förnyat den 20 februari 1925;

d) östra hörnet av den s. k. slottsträdgården eller Lugnets handelsträdgård (del av ägofigur 7), vilken disponeras av fångvården enligt kontrakt den 10 april 1917 med dåvarande landshövdingen K. H. L. H. Hammarskjöld, godkänt genom Kungl. Maj:ts brev den 1 juli 1917 och sedermera i mars 1927 förnyat med landshövding Hammarskjöld för hans återstående tjänstetid.

Då sistnämnda område, slottsträdgården, torde vara att anse såsom tillhörande landshövdingens i Uppsala län bostadslägenhet, har kontraktet om fångvårdens dispositionsrätt till detsamma — på grund av bestämmelserna i de genom Kungl. Maj:ts brev den 26 juni 1925 fastställda avlöningsbestämmelserna för landshövdingar — efter landshövding Hammarskjölds avgång från tjänsten med utgången av december månad 1930 ansetts gälla till nästa fardag eller till den 1 april 1931. Styrelsen har emellertid för avsikt att söka få även av landshövding Hammarskjölds efterträdare arrendera sagda område.

Anledningen till att för straffängelsets i Uppsala räkning arrenderas Kåbogårde och slottsträdgården har bland annat varit, att, sedan Uppsala-fängelset anordnats såsom ungdomsfängelse, till en början avsetts, att i fängelset intagna unga manliga förbrytare skulle i stor omfattning sysselsättas med trädgårdsarbete. Sedan emellertid viss omläggning av de unga fångarnas arbete befunnits lämplig, har fängelsets behov av trädgårdsjord i viss mån minskats.

Vid sådant förhållande är från fångvårdsstyrelsens sida icke någon erinran att framställa mot att det för omhandlade institutionsbyggnad avsedda tomtområdet avskiljes från den av fångvården nu disponerade marken.

Med anledning av vad byggnadsstyrelsen i ärendet anfört anmodades härefter *kanslern* att efter vederbörandes hörande avgiva förnyat utlåtande.

I anledning härav samrådde *universitetets drätselnämnd* genom universitetets rektor under hand med dåvarande t. f. chefen för byggnadsstyrelsen, byggnadsrådet C. Bergsten, angående sådan fortsatt beredning av ärendet, att de av byggnadsstyrelsen framförda synpunkterna kunde i möjligaste mån vinna beaktande. Drätselnämnden lät därpå, efter från byggnadsstyrelsen lämnade anvisningar, företaga omfattande borringar på hela det område, som utgöres av stadsägorna nr:is 672—680 och 346, i syfte att vinna säker kännedom om grundens beskaffenhet. Sedermera biträdde byggnadsrådet Bergsten vid den fortsatta utredningen och uppgjorde en allmän plan för det framtida ordnandet av det ifrågakvarande områdets bebyggande. Därvid ägde samråd rum såväl med stadsingenjören i Uppsala K. E. Romson som med byggnadsstyrelsen.

Beträffande den av byggnadsrådet Bergsten uppgjorda planen, torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Stadsingenjören Romson har genom anteckning å planen vitsordat, att svårigheter ej möta i avseende å den planerade institutionsbyggnadens anslutning till stadens vatten- och avloppsledningar.

Drätselnämnden förklarade sig, efter hörande av i frågan närmast intresserade institutionsföreståndare, för sin del icke hava något att erinra mot nämnda plan. Enligt drätselnämndens uppfattning, anförde nämnden vidare, borde sålunda de i byggnadsstyrelsens utlåtande anförda tekniska synpunkterna ej längre utgöra hinder för realiserande av den föreliggande planen till en ny byggnad för de patologiska och hygieniska institutionerna.

Det större akademiska konsistoriet anslöt sig i utlåtande den 10 oktober 1931 till vad drätselnämnden sålunda anfört.

Med utlåtande den 17 oktober 1931 överlämnade *kanslern* samtliga till ärendet hörande handlingar, ritningar och planer och anförde därvid:

Den från universitetets sida presterade nya utredningen torde icke vara fullt så omfattande som byggnadsstyrelsen i sitt yttrande ifrågasatt, men den synes mig dock vara tillräcklig för att väsentligen tillgodose de önskemål, som byggnadsstyrelsen uttalat.

I samband med avgivandet av berörda utlåtande upprepade *kanslern*, i likhet med de akademiska myndigheterna, sina tidigare framställningar om proposition till riksdagen för här ifrågavarande ändamål.

Sedan härefter *länsstyrelsen i Uppsala* anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet i vad avsåge upplåtande åt universitetet i Uppsala av det för ifrågavarande institutionsbyggnad föreslagna tomtområdet, anförde länsstyrelsen i utlåtande den 16 november 1931 bland annat:

Länsstyrelsen har beträffande områdesupplåtelsen hyst tvekan, huruvida upplåtelsen skulle kunna lända till nackdel för det trädgårdsarbete, som bedrivs vid ungdomsfängelset i Uppsala. Frågan blir mera betydelsefull, om man föreställer sig, att under nuvarande ekonomiska läge ungdomsfängelset såsom sådant kan komma att vara kvar härstädes längre än tidigare antagits. Länsstyrelsen har därför satt sig i förbindelse med föreståndaren för patologiska institutionen och av denne inhämtat, att den begärda upplåtelsen icke — såsom av den vid fångvårdsstyrelsens utlåtande i februari 1931 fogade kartskissen syntes framgå — avsåge någon del av det område, som är beläget norr om den med en häck planterade gränslinjen mellan Kåbo gårde och skiftet Lugnet, vilket sistnämnda i denna del för närvarande användes för trädgårdsarbete vid fängelset.

Vid sådant förhållande har länsstyrelsen icke något att erinra mot upplåtelsen.

Härefter avgav *byggnadsstyrelsen* den 14 januari 1932 förnyat utlåtande i ärendet och anförde därvid:

Vad beträffar det av byggnadsstyrelsen framhållna behovet av en stadsplaneutredning har numera ådagalagts, att vatten- och avloppsledningar från den föreslagna patologiska institutionen kunna anslutas till stadens ledningar. Någon stadsplaneutredning i egentlig bemärkelse föreligger emellertid icke. Från universitetets sida har dock under hand gjorts gällande, att hela området borde betraktas såsom ett kvarter för offentligt bebyggande, emedan inom området icke skulle behöva förekomma någon gatumark eller till allmän plats avsedd mark. Under förutsättning av stadens medverkan till att ett sådant kvarter komme till stånd, vilket enligt vad byggnadsstyrelsen kan finna borde kunna påräknas, skulle den önskade stadsplaneutredningen alltså kunna förenklas till utläggandet av ett kvarter för offentligt bebyggande, varvid någon särskild undersökning om anslutningen till angränsande stadsplaneområden icke skulle vara erforderlig.

Med hänsyn till dessa omständigheter och då den föreslagna institutionsbyggnadens läge på området icke utgör något hinder för en sådan stadsplan, skulle ett uppskov med genomförandet av stadsplan för området kunna tänkas, på det att byggnadens uppförande icke måtte fördröjas.

Vidkommande det av byggnadsstyrelsen framhållna behovet av en plan

för områdets bebyggande med universitetsinstitutioner har universitetet uppdragit åt förra byggnadsrådet, professorn Carl Bergsten att verkställa erforderlig utredning. Då emellertid universitetet, enligt vad under hand inhämtats, ännu icke kan lämna några närmare uppgifter om den blivande bebyggelsen och om de ifrågasatta institutionerna och deras storlek, har Bergstens utredning inskränkts till en uppdelning av markområdet för de institutioner, som kunna tänkas ifrågakomma, varjämte Bergsten föreslagit, att området skulle ordnas som en parkanläggning med däri fritt inlagda institutionsbyggnader, vilket, då området består av öppen jord, förutsätter en omfattande trädplantering. Området skulle sålunda bliva en fortsättning av det parkbälte, som sträcker sig norr om stadens centrala delar, och såsom park erbjuda en viss frihet för de olika byggnadernas placering och utformning, en omständighet av vikt då ju bebyggandet kommer att sträcka sig över en lång tidrymd.

Byggnadsstyrelsen har intet att erinra mot att den av Bergsten uppgjorda planen lägges till grund för en närmare utredning rörande områdets bebyggande.

Då den föreslagua förläggningen av den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionsbyggnaden icke skulle komma att föregripa en planläggning av det ifrågavarande områdets disponerande i den av professorn Bergsten angivna riktningen, anser sig byggnadsstyrelsen kunna för sin del tillstyrka realiserandet av ifrågavarande byggnadsförslag.

Jämväl i sina hösten 1932 avlätna framställningar i ärenden, avsedda att föreläggas 1933 års riksdag, upprepade de akademiska myndigheterna sin hemställan om anslag för här ifrågavarande ändamål. Beträffande dessa framställningar tillåter jag mig att hänvisa till handlingarna i ärendet.

Vidare upptog *statens organisationsnämnd* i sitt den 25 oktober 1932 avgivna »Betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod» (statens offentliga utredningar 1932: 25) frågan om anslag för här ifrågavarande ändamål och anförde därvid efter en redogörelse för ärendets förhistoria bland annat:

Organisationsnämnden finner för sin del med hänsyn till de påtagliga brister, som vidlåda de ifrågavarande båda institutionernas nuvarande lokaler, att frågan om anskaffande av tidsenligare lokaler måste under de närmaste åren på ett eller annat sätt vinna sin lösning. I samband därmed lär också ett nytt gravkapell böra anordnas.

De förslag, som nu föreligga, draga emellertid sådana avsevärda kostnader, att organisationsnämnden icke anser sig kunna förorda deras utförande utan omarbetning. Nämnden vill därvidlag frambålla, att byggnadsstyrelsen icke varit i tillfälle att ingå på en slutgiltig granskning av förslaget till institutionsbyggnad. Nämnden anser sig kunna utgå ifrån, att därest de föreliggande förslagen underkastas förnyad granskning med hänsyn till det föreliggande utrymmesbehovet, de tilltänkta byggnadernas storlek och därmed även kostnaderna för desamma skola kunna nedbringas väsentligt under vad det föreliggande förslaget utvisar. Därvid är givetvis en förutsättning, att en kraftig avprutning på de från fakultetens sida framställda kraven måste äga rum; den statsfinansiella synpunkten på frågan lär kräva, att så sker.

Organisationsnämnden, som finner skälen för att i en nybyggnad sammanföra såväl den patologiska som den hygienisk-bakteriologiska institutionen i och för sig vara övertygande, finner sålunda, att en nybyggnad för de nämnda båda institutionerna ävensom ett nytt gravkapell böra uppföras inom de närmaste åren, men håller före, att kostnaderna för dessa byggnader böra nedbringas betydligt under de i förslaget angivna, tillhoppa inemot 2,100,000 kronor. Nämnden anser för sin del, att ett nedbringande med minst en fjärdedel bör utgöra förutsättningen för att statsmakterna skola medgiva nybyggnadernas igångsättande. Efter denna beräkningsgrund anser nämnden böra för institutionsbyggnaden beräknas högst 1,400,000 kronor och för gravkapellet omkring 140,000 kronor.

Åt vederbörande akademiska myndigheter bör fördenskull uppdragas att, i samråd med byggnadsstyrelsen, uppgöra förslag till dels nybyggnad för de båda institutionerna och dels nytt gravkapell inom ramen för de kostnader, som nyss angivits. Med hänsyn till den stora vikten av att de ifrågasvarande institutionernas lokalbehov snarast möjligt tillgodoses, böra dessa förslag föreligga färdiga inom sådan tid, att proposition i ämnet kan avlätas till 1933 års riksdag. Byggnadsarbetena böra vidtagas i sådan ordning, att kostnaderna för institutionsbyggnaden fördelas på två budgetår och kostnaden för gravkapellet åbelöper det därpå följande budgetåret. Nämnden föreslår i detta hänseende, att kostnaderna för den nya institutionsbyggnaden må belasta riksstaten för budgetåret 1933/1934 med 650,000 kronor och för budgetåret 1934/1935 med 750,000 kronor samt att det för gravkapellets uppförande erforderliga beloppet upptages under budgetåret 1935/1936.

Organisationsnämnden vill i detta sammanhang framhålla, hurusom de lokaler, som nu disponeras av hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna, efter dessa institutioners inflyttande i den föreslagna nybyggnaden komma att i hög grad underlätta lösandet av förefintliga och väntade lokalsvårigheter för vissa andra universitetsinstitutioner. Detsamma gäller de lokaler, som för närvarande disponeras av medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna men som bliva frigjorda efter uppförandet av den nybyggnad för dessa institutioner, som i annat sammanhang föreslås. Sålunda äro ämnena matematik samt mekanik och matematisk fysik i behov av större och bättre lokaler än de nuvarande. Ämnet statistik är ock sedan länge i behov av ökade lokaler. Universitetsbiblioteket lär vidare för framtiden liksom nu behöva åtskilliga förvaringsrum och andra lokaler utanför själva biblioteksbyggnaden, även om densamma, såsom föreslås, väsentligen utvidgas. Dessa och andra lokalfrågor lära kunna på ett tillfredsställande sätt lösas genom ianspråktagande av de byggnader, som nu föreslås skola lämnas av de institutioner, vilka för närvarande disponera dem.

Med anledning av organisationsnämndens sålunda framlagda förslag hava de akademiska myndigheterna i samråd med byggnadsstyrelsen verkställt förnyade utredningar och kostnadsberäkningar i ämnet.

Medicinska fakulteten lät till en början genom arkitekten C. Westman i Stockholm omarbета förut uppgjorda ritningar och kostnadsberäkningar till byggnaderna samt anförde i ett i ärendet den 7 november 1932 avgivet, förnyat utlåtande bland annat:

För att tillmötesgå direktiven på reduktion av byggnadskostnaderna vill medicinska fakulteten under hänvisning till den det tidigare förslaget åtföljande motiveringen beträffande institutionsbyggnaden föreslå följande.

Densammas huvudlänga innesluter i bottenvåningen gemensamma undervisningslokaler för såväl den patologiska som den hygienisk-bakteriologiska institutionen, i våningen en trappa upp arbetsrum för den ordinarie personalen vid den patologiska institutionen jämte lokaler för dess löpande rutin-arbete samt i våningen två trappor upp motsvarande utrymmen för den hygienisk-bakteriologiska institutionen. Varken storlek eller antal av dessa lokaler kunna reduceras utan att värdet av en nybyggnad mer eller mindre fullständigt äventyras.

Fakulteten vill i detta sammanhang åter erinra därom att de bägge institutionerna hava att svara för undervisning och forskning i icke mindre än fem skilda discipliner — nämligen den patologiska institutionen för nämnda verksamhet i allmän patologi och speciell patologisk anatomi, tvenne studieämnen som vid såväl Lunds universitet som vid karolinska institutet äro företrädda av skilda professorer, samt dessutom i rättsmedicin i viss omfattning — den hygienisk-bakteriologiska institutionen såsom namnet anger i såväl hygien som bakteriologi.

Ej heller kan en reduktion företagas av den mindre, östliga flygelu innehållande tvenne vaktmästarbostäder. Fakulteten har i sitt tidigare förslag till institutionsbyggnad motiverat nödvändigheten av tvenne vaktmästarbottningar å den patologiska institutionen. Arten av det arbete, som bedrives å nämnda institution, gör det nämligen i hög grad önskvärt att bägge de vid densamma anställda vaktmästarna äro boende inom institutionsbyggnaden. Detsamma gäller i lika hög grad den hygienisk-bakteriologiska institutionens vaktmästare.

Däremot föreligger enligt fakultetens mening möjlighet till en väsentlig nedskärning av den större, västligt belägna flygelbyggnaden.

I den ifrågavarande flygeln kunde inrymmas en tidsenlig och för hela fakultetens behov tillfredsställande djurexperimentell avdelning.

Nödsakad att företaga en betydande nedskärning av det tidigare byggnadsförslaget anser sig fakulteten emellertid i första rummet böra göra avkall på ovannämnda krav i hopp att detsamma i en framtid måtte kunna komma att realiseras.

Den ifrågavarande flygeln inrymmer emellertid dessutom enligt det tidigare förslaget vad som kan betecknas som reservlokaler för vetenskapliga forskare, närmast för sådana tillhörande den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionen och inbegripande rum särskilt för de bägge institutionernas professores emeriti.

Även dessa utrymmen i det ursprungliga förslaget kunna enligt fakultetens mening i viss utsträckning reduceras.

Fakulteten föreslår följaktligen att större delen av den västliga flygeln utgår ur förslaget såsom av en jämförelse av de tidigare med de nu föreliggande ritningarna framgår.

Såsom en oundviklig konsekvens härav måste emellertid vissa av de i densamma ingående lokalerna överflyttas till huvudbyggnaden. En djur- och djuroperationsavdelning av väsentligt minskad omfattning och blott avsedd att tillfredsställa den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionens behov har därför i det nya förslaget blivit inrymd i den västliga delen av huvudbyggnadens källarvåning, vilket låtit sig göra tack vare en inskränkning av vissa lokalbehov inom källaren enligt det ursprungliga förslaget.

Det har naturligtvis vidare varit nödvändigt att i det nya reducerade förslaget bibehålla vissa reservrum närmast avsedda för professores emeriti.

Denna fråga har för den patologiska institutionens vidkommande funnit sin lösning på så sätt att den östra flygeln påbyggs med en våning. Densamma blir då i fyra våningar — de bägge understa avsedda för den patologiska institutionens vaktmästare, den översta för den hygienisk bakteriologiska institutionens vaktmästare, under det att våningen två trappor upp, innehållande fyra mindre laboratorierum, tillfaller den i samma plan ligande patologiska institutionen. Genom påbyggnad av den resterande delen av den västliga flygeln med likaledes en våning har motsvarande utrymmesökning åstadkommit för den hygienisk-bakteriologiska institutionen.

Såsom av de bilagda kostnadsberäkningarna framgår har det på så sätt varit möjligt att nedbringa utgifterna för institutionsbyggnaden i överensstämmelse med det av statens organisationsnämnd lämnade direktivet, nämligen till 1,400,000 kronor, däri inberäknat de 32,600 kronor, som universitetets drätsel-nämnd ansett sig böra påföra arkitektens kostnadsförslag med hänsyn till oförutsedda utgifter.

Beträffande den av organisationsnämnden föreslagna kostnadsreduktionen av kapellbyggnaden vill fakulteten föreslå följande.

Den kulvertanläggning, som i det tidigare förslaget avsetts att österut förena kapellbyggnaden med sjukhusområdet, drager i trots av sin ringa längd en mycket betydande kostnad på omkring 38,500 kronor. Förklaringen till detta förhållande är att söka i den stora nivåskillnaden mellan den för kapellbyggnaden avsedda tomten och den i höjd med den kirurgiska klinikbyggnadens sockel belägna gårdsplanen inom sjukhusområdet, där kulverten enligt det tidigare förslaget avsetts att öppna sig i den branta slänt, som grusåsen därstädes bildar.

Förlusten av denna kulvertförbindelse är, framförallt med hänsyn till att liktransporten mellan sjukhuset och kapellbyggnaden i så fall måste ske på en omväg och under anlitande av motorfordon, betydande. Fakulteten vill emellertid framhålla, att nämnda kulvert icke på fullt tillfredsställande sätt realiserade det väsentliga önskemålet, nämligen en till alla delar dold inomhusförbindelse mellan kapellbyggnaden och sjukhusets korridorsystem. Tyvärr är en sådan plan inom rimliga kostnadsgränser i själva verket fullständigt ogenomförbar på grund av den kirurgiska klinikbyggnadens förhållande till terrängen på den enda plats, som för en sådan förbindelse kan komma ifråga. Fakulteten vill emellertid framhålla, att även med en indragning av nämnda kulvert liktransporten kommer att ställa sig mera tillfredsställande än vad som nu är förhållandet, då de döda kropparna efter på akademiska sjukhuset avlidna patienter måste överföras till den patologiska institutionen via livligt trafikerade delar av Uppsala stads gatunät.

Tack vare denna besparing jämte en nedpressning av byggnadskostnaderna på 2,100 kronor har det lyckats fakulteten att såsom bilagda kostnadsberäkningar utvisa nedbringa utgifterna för kapellbyggnaden till 147,000 kronor.

Med hänvisning till fakultetens framställning i detta ärende den 2 oktober 1930 och under återopande av vad medicinska fakulteten här ovan anført får fakulteten anhålla, att konsistoriet behagade göra framställning om avlåtande av proposition till 1933 års riksdag om beviljande av anslag å *dels* 1,400,000 kronor för uppförande och inredning av nybyggnad för den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionen, *dels* 147,000 kronor för uppförande och inredning av ett begravningskapell med tillhörande bårhus och svepningslokaler, allt i huvudsaklig överensstämmelse med nu föreliggande ritningar och kostnadsberäkningar.

Över de sålunda uppgjorda ritningarna och kostnadsberäkningarna avgav byggnadsstyrelsen den 17 november 1932 utlåtande och anförde därvid:

Byggnadsstyrelsen får meddela, att styrelsen icke har något annat att erinra beträffande det omarbetade förslaget till själva institutionsbyggnaden, än att det med hänsyn till byggnadens storlek torde vara behöfligt att anordna två trappförbindelser till institutionslokalerna. Det är därför önskvärt, att den föreslagna trappan till vaktmästarbostaden gives en något förändrad förläggning, så att densamma jämväl skall kunna användas för institutionslokalerna.

Kostnaderna för uppförandet av institutionsbyggnaden sådan denna angivits å det omarbetade förslaget, hava av arkitekten Westman beräknats uppgå till sammanlagt 1,400,000 kronor. Detta belopp synes styrelsen knappt tilltaget men då, enligt vad föreståndaren för patologiska institutionen meddelat, vissa ändringar av tekniska skäl torde komma att genomföras beträffande hörsalen, vilka ändringar äro ägnade att nedbringa byggnadskostnaderna, torde desamma dock, under förutsättning att stor sparsamhet iakttages beträffande byggnadsmaterial m. m., kunna hållas inom den av arkitekten Westman angivna summan. I detta avseende får styrelsen även framhålla, att, därest byggnadsarbetena igångsättas under budgetåret 1933/1934, möjlighet föreligger att anordna gemensam arbetsledning och verkställa gemensamma materialinköp för ifrågasvarande byggnadsföretag och det av byggnadsstyrelsen handhavda arbetet med uppförandet av en nybyggnad för lantbrukshögskolan i Ultuna, vilken anordning givetvis skulle innebära vissa ekonomiska fördelar.

Beträffande den av organisationsnämnden föreslagna fördelningen av anslaget till uppförande av institutionsbyggnaden med 650,000 kronor för budgetåret 1933/1934 och 750,000 kronor för budgetåret 1934/1935 har byggnadsstyrelsen icke något att erinra.

Vad beträffar det omarbetade förslaget till kapellbyggnad finner byggnadsstyrelsen vissa förenklingar önskvärda, i avsikt att om möjligt ytterligare nedbringa byggnadskostnaderna. Då arkitekten Westman under hand meddelat, att detta förslag kommer att av honom bliva föremål för ytterligare överarbetning, och anslag till kapellbyggnaden icke skulle, enligt vad organisationsnämnden föreslagit, anvisas förrän under budgetåret 1935/1936, saknar byggnadsstyrelsen anledning att nu göra något närmare uttalande rörande detta förslag, utan förutsätter styrelsen, att styrelsen blir i tillfälle att granska förslaget efter den avsedda överarbetningen. Styrelsen vill för närvarande endast framhålla, att kostnaderna för kapellbyggnadens uppförande i varje fall torde kunna hållas inom det av organisationsnämnden angivna kostnadsbeloppet å 147,000 kronor.

Den 1 december 1932 beslöt *drätselnämnden* dels hemställa hos större akademiska konsistoriet att utverka proposition till 1933 års riksdag i enlighet med medicinska fakultetens förslag och dels förklara, att drätselnämnden på grund av byggnadsstyrelsens i ärendet avgivna utlåtande intet hade att för sin del erinra emot två av arkitekten C. Westman den 29 oktober 1932 upprättade kostnadssammandrag och att det syntes drätselnämnden lämpligast, att universitetet sedermera under ärendets behandling finge tillfälle att närmare yttra sig rörande de detaljspörsmål, som byggnadsstyrelsen i sin skrivelse berört.

I skrivelse till kanslern den 3 december 1932 hemställde härefter det *större akademiska konsistoriet* i enlighet med medicinska fakultetens framställning, att kanslern måtte utverka proposition till 1933 års riksdag om beviljande av anslag å dels 1,400,000 kronor för uppförande och inredning av nybyggnad för de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna, dels 147,000 kronor för uppförande och inredning av ett begravningskapell med tillhörande bårhus och svepningslokaler allt i huvudsaklig överensstämmelse med nu föreliggande ritningar och kostnadsberäkningar. Tillika hemställde konsistoriet, att för beredande av föreslagna byggnadsplatser måtte utverkas, att universitetet finge taga i anspråk dels ett söder om botaniska trädgården beläget tomtområde om 12,350 kvadratmeter enligt skrivelsen bifogad karta för uppförande av nybyggnad för den patologiska och den hygienisk-bakteriologiska institutionen, vilket område för närvarande disponerades av fångvårdsstyrelsen, och dels ett å samma karta mellan denna byggnadsplats och akademiska sjukhuset utmärkt tomtområde om 980 kvadratmeter för uppförande av begravningskapell med tillhörande bårhus och svepningslokaler, vilket område likaledes tillhörde kronan.

Slutligen har *kanslern* i utlåtande den 13 december 1932 — under förklaring, att han med stor tillfredsställelse sett, att medel kunde ställas till förfogande för här ifrågavarande viktiga ändamål — hemställt om avlåtande till 1933 års riksdag av proposition i överensstämmelse med konsistoriets förslag.

Slutligen har *domänstyrelsen* den 13 januari 1933 avgivit utlåtande i ärendet och därvid bland annat — med förmålan att Kåbogärdet, vilket vore ställt under styrelsens förvaltning, vore utarrenderat till fångvårdsstyrelsen intill den 14 mars 1936 mot en årlig avgift av 265 kronor — förklarat sig icke hava något att erinra mot att den del av Kåbogärdet, som erfordrades för institutionsbyggnaden, vid löpande arrendeperiods utgång eller dessförinnan, därest universitetet med arrendatorn härom kunde träffa överenskommelse, överlämnades till Uppsala universitet, därvid dock för vinnande av bättre konfiguration av återstående delen av Kåbogärdet tomtområdets sydvästra gräns syntes böra framdragas i rät linje till gränsen mellan Kåbogärdet och den söder därom liggande landskamrerarens f. d. löningsjord.

I det föregående har jag haft anledning beröra en av de akademiska myndigheterna på riksdagens begäran hösten 1929 utarbetad plan rörande de framtida byggnadsarbeten, till vilka universitetet i Uppsala närmast ämnade begära anslag. I denna plan upptagas såsom första byggnadskrav lokaler åt de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna. Den nu föreliggande utredningen giver också vid handen, att åtgärder snarast möjligt äro erforderliga för att bereda bättre arbetsförhållanden åt dessa institutioner. Med detta utredningens resultat överensstämma också de iakttagelser, jag vid personliga besök å platsen haft tillfälle att göra. Vidare torde i detta sammanhang böra beaktas, att — såsom organisationsnämnden

Departementschefen.

framhållit — de lokaler, som nu disponeras av nämnda institutioner, efter dessa institutioners inflyttande i den föreslagna nybyggnaden komme att i hög grad underlätta lösandet av förefintliga och väntade lokalsvårigheter för vissa andra universitetsinstitutioner.

I enlighet med organisationsnämndens direktiv, för vilka i det föregående redogjorts, föreligger nu ett av de akademiska myndigheterna tillstyrkt, av arkitekten C. Westman omarbetat byggnadsförslag, vilket slutar på ett belopp av 1,400,000 kronor för själva institutionsbyggnaden och 147,000 kronor för det erforderliga nya gravkapellet med tillhörande bårhus och svepningslokaler eller tillhopa 1,547,000 kronor. Det tidigare förslaget slutade på respektive 1,910,000 kronor och 187,679 kronor eller tillhopa 2,097,679 kronor, vadan det nu framlagda förslaget innebär en minskning av kostnaden med icke mindre än i runt tal 550,000 kronor.

Jag biträder det nu framlagda förslaget, varvid emellertid de av byggnadsstyrelsen i dess utlåtande den 17 november 1932 gjorda anmärkningarna av teknisk art böra vinna beaktande. I övrigt torde det få ankomma på vederbörande vid universitetet att vidtaga de smärre ändringar i det uppgjorda förslaget, som kunna visa sig ändamålsenliga och desslikes kunna vara ägnade att ytterligare nedbringa kostnaderna.

Det beräknade beloppet, 1,547,000 kronor, torde i enlighet med organisationsnämndens förslag böra fördelas på tre år med 650,000 kronor för budgetåret 1933/1934, 750,000 kronor för budgetåret 1934/1935 och 147,000 kronor (det för gravkapellet beräknade beloppet) för budgetåret 1935/1936.

Frågan om de för de föreslagna nybyggnaderna behövlige tomterna har, såsom av det föregående framgår, varit föremål för vidlyftiga utredningar. Starka skäl synas onekligen tala för att hela det markområde söder om botaniska trädgården, varom byggnadsstyrelsen talat i sitt utlåtande den 8 januari 1931, i sinom tid reserveras för universitetets behov. Såsom av byggnadsstyrelsens utlåtande av den 14 januari 1932 framgår, kommer den nu föreslagna förläggningen av den ifrågasatta institutionsbyggnaden icke att föregripa en planläggning av det ifrågavarande områdets disposition i huvudsaklig överensstämmelse med det preliminära förslag härutinnan, som blivit uppgjort. Fångvårdsstyrelsen och länsstyrelsen i Uppsala hava likaledes framhållit de utredningar, som bliva erforderliga, innan hela området kan disponeras för universitetets räkning, men mot det nu aktuella förslaget hava de ur de synpunkter, de haft att företräda, ej funnit sig böra göra någon erinran.

Då fördelarna av den ifrågasatta institutionsbyggnadens förläggande till den föreslagna platsen i akademiska sjukhusets nära grannskap äro påtagliga, har jag vid nu angivna förhållanden ansett mig böra biträda förslaget även i denna del.

Viss del av det nu närmast ifrågavarande området står under domänstyrelsens förvaltning, ehuru det för närvarande är utarrenderat till fångvårdsstyrelsen. I enlighet med vad i motsvarande fall ägt rum, torde det

område, som behöves för institutionsbyggnaden, böra mot den nedskrivning av domänfonden, som av Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande prövas skälig, avgiftsfritt överlätas till universitetet senast från den 14 mars 1936, då gällande arrendekontrakt rörande området utgår. Då nu området före sagda tidpunkt kommer att tagas i anspråk, läser universitetet äga att träffa uppgörelse med fångvårdsstyrelsen såsom områdets arrendator om övertagande av arrendekontraktet för området.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida, med hänsyn till rådande arbetslöshet, närmare bestämmelser rörande arbetets utförande böra föreskrivas.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bevilja ej mindre 1,400,000 kronor för uppförande och inredning av nybyggnad för de patologiska och hygienisk-bakteriologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala än även 147,000 kronor för uppförande och inredning i samband härmed av ett begravningskapell med tillhörande bårhus och svepningslokaler, allt i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet föreliggande, av arkitekten C. Westman år 1932 uppgjorda ritningar och kostnadsberäkningar, ävensom av nämnda belopp, tillhoppa 1,547,000 kronor, för budgetåret 1933/1934 bland utgifter för kapitalökning under rubriken »Fonden för förlag till statsverket» anvisa ett reservationsanslag av kronor 650,000;

dels ock medgiva, att för beredande av byggnadsplatser för ovanberörda byggnader må till universitetet i Uppsala överlätas ej mindre ett söder om botaniska trädgården beläget, å en i ärendet företedd karta närmare angivet, kronan tillhörigt område om 12,350 kvadratmeter — dock i vad angår mark under domänstyrelsens förvaltning först från den 14 mars 1936 eller den tidigare dag, varom överenskommelse må kunna träffas, och mot den nedskrivning av domänfonden, som av Kungl. Maj:t prövas skälig — än även ett å samma karta mellan förstberörda område och akademiska sjukhuset utmärkt, likaledes kronan tillhörigt tomtområde om 980 kvadratmeter.

Till denna av statsrådets övriga, vid ärendets anmälan närvarande ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Sprinchorn.